

<https://doi.org/10.31743/ppe.17572>

Damian Kubicki

Rywalizacja mocarstw *versus* kooperacja Waszyngton–Pekin. Konfrontacja handlowa między Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Chińską Republiką Ludową (2018–2023)

Superpower Rivalry *Versus* Washington–Beijing Cooperation
The USA–PRC Trade Confrontation (2018–2023)

Wprowadzenie

Celem powstania niniejszego opracowania było przedstawienie obecnie najbardziej znaczącego konfliktu w gospodarce globalnej toczzonego pomiędzy Chińską Republiką Ludową (ChRL) a Stanami Zjednoczonymi Ameryki. Autor artykułu podejmuje próbę syntetycznego omówienia zapoczątkowanej przez Amerykanów wojny handlowej, która niewątpliwie stała się ważnym elementem rywalizacji obecnie słabnącego hegemonu ze wzmacniającym swoją pozycję pretendentem. Zmagania obu mocarstw nie ograniczają się wyłącznie do kwestii gospodarczych, lecz dotyczą również aspektów politycznych i militarnych. Dodatkowo w artykule zwraca się uwagę na protekcyjnistyczne działania obu mocarstw zmierzające do zabezpieczenia własnych narodowych interesów gospodarczych za pośrednictwem barier handlowych. Autor dokonuje zestawienia danych z perspektywy czasu, prezentując ekonomiczne konsekwencje wojny handlowej. Rozwiewa wątpliwości: czy import z Chin do Ameryki spadł, a gospodarka amerykańska się umocniła, czy może łańcuchy dostaw zostały przeniesione do krajów Azji Południowo-Wschodniej oraz Indii? Dlaczego małe i średnie przedsiębiorstwa amerykańskie przeniosły produkcję z Chin i czy chińskie inwestycje w Stanach Zjednoczonych Ameryki pozostały na niezmiennym poziomie? W dążeniu do osiągnięcia założonego celu badawczego przeprowadzona została analiza dostępnej literatury naukowej wraz z przeglądem zbiorów informacji w sieci

oraz zastosowaniem danych statystycznych instytucji rządowych i międzynarodowych¹.

Od początku lat 70. ubiegłego stulecia prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki – Richard Nixon wraz z doradcą ds. bezpieczeństwa narodowego – Henry Kissingerem zapoczątkowali nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Komunistyczną Partią Chin na kontynencie. Amerykanie, przyjmując wówczas politykę zaangażowania w Chińskiej Republice Ludowej, udzielili odpowiedzi na rywalizację międzynarodową ze Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) o globalną dominację. Wykorzystując pragmatyczne podejście w polityce zagranicznej (spór sino-radziecki), Waszyngton doprowadził do osłabienia ambitnych koncepcji Związku Radzieckiego, angażując wówczas wrogie Chiny kontynentalne w interesy amerykańskie. Inicjatywa zaangażowania Państwa Środka w relacje międzynarodowe została zaplanowana ze względu na przeciwwagę dla sowieckich wpływów, lecz nie wyłącznie – otworzyła nowe rynki chińskie dla amerykańskiej gospodarki (wymiana handlowa, bezpośrednie inwestycje zagraniczne) i dążyła do utrzymania równowagi sił pomiędzy państwami azjatyckimi (odrodzenie militarizmu japońskiego, wojna wietnamska). Ówczesnym fundamentem źródłem sporu ideologicznych przeciwieństw – Chińskiej Republiki Ludowej oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki – była „23. prowincja Chin” (Tajwan), której kwestia w tzw. trzech komunikatach² została odłożona w czasie. Oprócz nawiązania pełnych dyplomatycznych stosunków z Waszyngtonem (Taiwan Relations Act³) po śmierci dyktatora i przewodniczącego Komunistycznej Partii Chin Mao Zedonga, w erze pragmatysty Denga Xiaopinga Państwo Środka uzyskało dostęp do globalnych rynków, propagując wymianę technologiczną i współpracę edukacyjną (Fairbank, 2003, s. 379). Polityka zaangażowania realizowana przez administrację Białego Domu, pomimo okresowych wahań, była kontynuowana nieprzerwanie, aż do końca prezydentury

¹ Autor wyklucza z publikacji kwestię półprzewodników, układów scalonych, sprzętu telekomunikacyjnego, paneli fotowoltaicznych oraz metali przemysłowych ze względu na obszerność wymienionych kwestii, które zasługują na odrębne publikacje.

² Pierwszy komunikat z 1972 r. – podpisanie wstępnego porozumienia dwustronnego określającego kwestię Tajwanu, gdzie obie strony przedstawiły swoje stanowisko (The Shanghai Communique 1972, 1972). Drugi komunikat z 1979 r. – Chiny wymuszają na Waszyngtonie jednoznaczne stanowisko dotyczące Tajwanu, na co Kongres wyraża zgodę, przyjmując ustawę Taiwan Relations Act (American Institute in Taiwan [AIT], 2022a). Trzeci komunikat z 1982 r. – uzupełnił wcześniejsze, jednakże Stany Zjednoczone Ameryki, wykorzystując przewagę hegemonu, skłoniły Pekin do licznych ustępstw (AIT, 2022b).

³ Dokument uchwalony przez Kongres Stanów Zjednoczonych Ameryki, potwierdzający sprowadzenie stosunków dyplomatycznych z Chińską Republiką (Tajwanem) na nieoficjalną drogę kontaktów politycznych i militarnych (Taiwan Relations Act, 1979).

Baracka Obama z Partii Demokratycznej (zakończyła się w styczniu 2017 r.). Zmiana strategii Stanów Zjednoczonych Ameryki nastąpiła wraz ze zwycięstwem wyborów prezydenckich przez Donalda Trumpa, który zainicjował politykę rywalizacji z Chińską Republiką Ludową, formalnie od marca 2018 r. Nasuwa się więc pytanie: czy Stany Zjednoczone Ameryki obawiały się utraty kontroli nad amerykańską gospodarką poprzez uzależnienie jej od eksportu zagranicznego, a może obawiały się utraty wpływów nad Tajwanem? Priorytety współczesnej amerykańskiej administracji wyewoluowały na skutek zmieniającej się sytuacji geopolitycznej na arenie międzynarodowej, stawiając za nadrzędny cel rywalizację w sektorze zaawansowanych technologii i podboju przestrzeni kosmicznej, aby móc pozyskać „ziemie rzadkie”, które umożliwią realizację celów podrzędnych i nakreślą porządek międzynarodowy.

1. Preludium wojny handlowej

Podczas kampanii wyborczej Trump w 2016 r. otwarcie deklarował wycofanie się lub renegotjacje umów handlowych, które jego zdaniem były rażąco niekorzystne dla kraju i drenowały amerykańską gospodarkę. Sztandarowe hasła kampanii wyborczej Trumpa „Make America Great Again” oraz „America First” sugerowały podjęcie szeregu zabiegów, aby przywrócić wielkość Stanom Zjednoczonym Ameryki. Kandydat Partii Republikańskiej uzyskał przychylność szczególnie regionów zmagających się z dezindustrializacją przemysłu ciężkiego oraz lekkiego i charakteryzujących się ograniczonymi możliwościami rozwoju gospodarczego, a także społecznego. Regiony Upper Midwest⁴ i „Rdzawy Pas”⁵, których mieszkańcy postrzegani byli wcześniej jako zwolennicy Partii Demokratycznej (zwłaszcza w Michigan, Wisconsin oraz Pensylwanii), odwróciły się od demokratów, zważając na narastające problemy wewnętrzne. Nominowana Hillary Clinton nieznacznie wygrała w głosowaniu powszechnym różnicą 2,1 p.p., natomiast przegrała wybory prezydenckie, ponosząc porażkę w wyborach kolegium elektorów (The New York Times, 2017). Niezadowolone z establishmentu panujące wśród elektoratu, skoncentrowanie kampanii Trumpa na wyzwaniach

⁴ Region Stanów Zjednoczonych Ameryki położony w północno-środkowej części, znany z rolnictwa i przemysłu. Obejmuje stany: Michigan, Wisconsin, Minnesota, Iowa, Dakota Północna i Południowa oraz część Nebraski.

⁵ Obszar na północnym wschodzie Stanów Zjednoczonych Ameryki, który częściowo pokrywa się z Upper Midwest. Tereny niegdyś rozpoznawalne jako pionierskie centrum produkcji przemysłowej, które odnotowało wyraźny regres produkcji przemysłowej po latach 70. XX w. związane z przeniesieniem zakładów pracy na rynki wschodzące i niewłaściwą polityką wewnętrzną.

społecznych z zastosowaniem psychologicznych metod (emocji), poparcie niedocenianej klasy robotniczej oraz „zmęczenie” dwukrotną kadencją rządów Partii Demokratycznej (prezydentura Baracka Obamy, 2009–2017) przesądziły o zwycięstwie republikanów.

Głównym narzędziem do urzeczywistnienia sztandarowych koncepcji Trumpa miała być protekcja rodzimego rynku. Planowane renegocjacje lub całkowite zerwanie porozumień handlowych dotyczyły szczególnie:

- Północnoamerykańskiego Układu o Wolnym Handlu (ang. North American Free Trade Agreement, NAFTA);
- bezwarunkowego wycofania się z Partnerstwa Transpacyficznego (ang. Trans-Pacific Partnership, TPP);
- całkowitego zerwania negocjacji umowy o wolnym handlu pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Unią Europejską (ang. Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP);
- podjęcia działań w celu zmniejszenia niekorzystnego bilansu handlowego z Chińską Republiką Ludową;
- uszczelnienia granicy z Meksykiem (Stolarczyk, 2022, s. 154).

Niezwłocznie po inauguracji prezydent Trump przystąpił do realizacji powyższych działań. Chcąc uniknąć wojny handlowej, która jest efektem ubocznym protekcyjnistycznej polityki, przeprowadził on rozmowę z Xi Jinpingem w kwietniu 2017 r. w prywatnej rezydencji Mar-a-Lago na Florydzie (Lampton, 2018, s. 36). Wówczas przyjęto wstępną koncepcję działania na okres stu dni, aby doprowadzić do osiągnięcia porozumienia satysfakcjonującego obie strony sporu (Mitchell, Donnan, 2017). Miesiąc później Stany Zjednoczone Ameryki podpisały wstępną umowę z Państwem Środka, na mocy której Pekin zadeklarował możliwość udzielenia dostępu do chińskiego rynku dla amerykańskich dostawców produktów rolnych, usług sektora finansowego oraz branży energetycznej, w zamian oczekując dostępu do amerykańskiego rynku drobiu. Pomimo tych negocjacji do lipca 2017 r. nie osiągnięto znaczącego kompromisowego rozwiązania na linii Waszyngton–Pekin, co zmusiło administrację prezydenta Trumpa do zdecydowanych działań o charakterze konfrontacyjnym (Paszak, 2021, s. 11–12). Następstwem spotkania w Mar-a-Lago była wizyta Trumpa wraz z małżonką w Chińskiej Republice Ludowej podczas podróży po Azji, która przypadła na listopad 2017 r. Wydarzenie z udziałem pary prezydenckiej Stanów Zjednoczonych Ameryki charakteryzowało się ekstrawagancją i niespotykanym przepychem porównywalnym do ceremonii cesarskich, które w relacjach Waszyngton–Pekin nieczęsto były spotykane. Zabiegi dyplomatyczne Komunistycznej Partii Chin, próby zdobycia przychylności, nie przyniosły jednak oczekiwanych przez Państwo Środka rezultatów, gdyż administracja Trumpa,

przeprowadzając analizę ekonomiczną z perspektywy potencjalnych korzyści finansowych, wywnioskowała konieczność zmiany dotychczasowej polityki handlowej względem Chin (Ma, 2017).

Niespełna rok po objęciu urzędu Trump w styczniu 2018 r. podjął decyzję o podniesieniu taryf celnych, zmieniając warunki handlu na linii Waszyngton–Pekin. Rozpoczęty w 2018 r. konflikt handlowy został wstępnie zawieszony po zawarciu pierwszego porozumienia „Phase One Deal” między Chinami a Stanami Zjednoczonymi Ameryki z dniem 15 stycznia 2020 r. (szerzej zob. United States Trade Representative [USTR], 2020). Polityka handlowa prowadzona przez administrację prezydenta Trumpa, a następnie prezydenta Bidena, choć obie zakładały osiągnięcie wspólnego celu – ochronę gospodarki Stanów Zjednoczonych Ameryki, to różniły się znacząco w podejściu oraz strategii. W przeciwieństwie do administracji Trumpa, która preferowała konfrontacyjne podejście z zastosowaniem podwyższonych taryf celnych, administracja Bidena dąży do wieloaspektowej współpracy, włączając do dialogu kwestie praw człowieka oraz zmian klimatycznych na arenie globalnej w handlu międzynarodowym. Przebieg wojny handlowej między Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Chińską Republiką Ludową obejmował szczególnie cztery zasadnicze kwestie, z czego dwie pierwsze nakreśliły kierunek amerykańskiej ochrony rynku wewnętrznego⁶:

- nałożenie taryf celnych na komponenty do paneli słonecznych i pralek w celu ochrony krajowego przemysłu i renegotjacji umów handlowych;
- wprowadzenie zwiększonej stawki celnej na import stali oraz aluminium, których krajowe wydobycie zapewnia bezpieczeństwo narodowe poprzez infrastrukturę krytyczną i sprzęt wojskowy;
- nieuczciwe zachowania handlowe dotyczące transferu technologii, praw własności intelektualnej oraz działania cybernetyczne w celu nielegalnego przechwytywania poufnych informacji z amerykańskich przedsiębiorstw;
- nałożenie taryf celnych i restrykcji na chińskie przedsiębiorstwa wytwarzające półprzewodniki, układy scalone i sprzęt telekomunikacyjny, m.in. Zhonglan Electronic Technology (ZET), Huawei czy Semiconductor Manufacturing International Corporation (SMIC)⁷.

⁶ Struktura sugerowana przez autora niniejszego artykułu.

⁷ Semiconductor Manufacturing International Corporation – chiński *champion* w sektorze zaawansowanej technologii; międzynarodowy producent półprzewodników i układów scalonych z siedzibą w Szanghaju, który w 2022 r. uzyskał przychód o wartości 7,27 mld dolarów (Kharpal, 2023). W procesie wytwarzania SMIC wykorzystuje amerykańskie maszyny produkcyjne i holenderskie maszyny litograficzne przedsiębiorstwa Advanced Semiconductor Materials Lithography (ASML).

2. Transfery technologii, praw własności intelektualnej oraz działania cybernetyczne

Stany Zjednoczone Ameryki wielokrotnie, począwszy od lat 70. XX w., wykorzystywały uchwaloną przez Kongres sekcję 301⁸, aby wesprzeć amerykańskie interesy handlowe na arenie międzynarodowej. Częstotliwość stosowania omawianej sekcji po wprowadzeniu międzynarodowego systemu handlowego z 1995 r. zmniejszyła się, gdyż zatwierdzone umowy handlowe podczas Runy Urugwajskiej chroniły w znacznej części wrażliwe obszary amerykańskiej gospodarki (Congressional Research Service, 2024). Współcześnie nieskuteczność organów Światowej Organizacji Handlu (ang. World Trade Organization, WTO) – Organu Rozstrzygania Sporów (ang. Dispute Settlement Body, DSB) oraz Organu Apelacyjnego (ang. Appellate Body, AB) – wypunktowana w raporcie administracji Trumpa przywróciła pierwotne zastosowanie sekcji 301⁹, wymierzonej obecnie w chińską gospodarkę. Waszyngton argumentował protekcję krajowego rynku, wskazując na praktyki nieprzestrzegania własności intelektualnej oraz dokonywania różnych form nacisku na inwestorów w celu udostępniania Chinom najnowszej technologii, m.in. w zamian za prowadzenie działalności gospodarczej – spółki *joint venture* na terytorium Państwa Środka. Amerykanie dobitnie podkreślali łamanie praw licencyjnych przez Chińczyków, którzy na powyższych prawach własności przekraczali nawet kilkukrotnie ustalone normy produkcji, nie wspominając już o sprzedaży podrobionych towarów, które wizualnie są niemal identyczne z oryginałem. Dodatkowo należy podkreślić problemy z cyberbezpieczeństwem w sprawie działalności chińskich instytucji wspierających włamania cybernetyczne do amerykańskich sieci handlowych, obierając za cel pozyskanie wrażliwych danych z przedsiębiorstw o strategicznym znaczeniu (USTR, 2018a, s. 169). Stany Zjednoczone Ameryki zadeklarowały

⁸ Sekcja 301 z ustawy o handlu z 1974 r. (Trade Act, 1974) upoważnia Biuro Przedstawiciela Handlowego Stanów Zjednoczonych Ameryki (na podstawie wniosku skarżącego – podmiotu amerykańskiego lub z własnej inicjatywy) do wszczęcia dochodzenia i zastosowania stosownych działań przeciwko państwowym wykorzystującym nieuczciwe praktyki handlowe, szczególnie wobec amerykańskich przedsiębiorstw (Trade Act, 1974, s. 123–129).

⁹ Administracja Bidena oraz Trumpa wielokrotnie podkreślały potrzebę nowelizacji procedur Światowej Organizacji Handlu ze względu na zmieniającą się sytuację na arenie międzynarodowej. Kwestiami newralgicznymi dla amerykańskiej gospodarki, która dotychczas zajmowała dominującą pozycję podczas negocjacji, były m.in. przewlekłość procesów spornych i wynikających z tego konsekwencji, podważanie suwerenności Stanów Zjednoczonych Ameryki, przekraczanie kompetencji przez organy WTO oraz orzekanie na niekorzyść gospodarki amerykańskiej. Powyższe przyczyny ze względu na niewydolność organów WTO skłoniły Waszyngton do zastosowania amerykańskich aktów prawnych w stosunku do niektórych swoich partnerów handlowych.

więc wprowadzenie ceł importowych na 1,3 tys. chińskich produktów o wartości 50 mld dolarów, które wyniosłyby zaledwie 10% amerykańskiego importu z Państwa Środka w 2017 r. Odpowiedź z Pekinu nadeszła błyskawicznie – 106 produktów objęto 25% stawką celną, które według prognoz stanowiłyby 32% chińskiego importu z 2017 r. do Ameryki (Bown, 2018)¹⁰. Amerykańskie restrykcje wprowadzone w lipcu 2018 r. dotyczyły szczególnie nowoczesnej technologii, tj. komponentów do sprzętu elektronicznego, maszyn i urządzeń, zaś chińskie cła odwetowe uderzyły równolegle w niektóre środki transportu oraz produkty pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. Warto nadmienić, że choć doszło w późniejszym czasie do aktualizacji list, to administracja prezydenta Trumpa zdecydowanie wprowadzała bariery handlowe na półprodukty, dobra kapitałowe oraz części niezbędne dla wielu amerykańskich przedsiębiorstw. Waszyngton jednocześnie ostrzegł Pekin, że jeśli nie zaprzestanie działań odwetowych oraz nieuczciwych praktyk wobec zaawansowanej technologii i własności intelektualnej, to Waszyngton nałoży dodatkowe cła importowe w wysokości 10% na towary importowane opiewające na kwotę 200 mld dolarów (White House, 2018). Przed wszystkim powyższe bariery importowe dotyczyły produktów konsumpcyjnych, m.in. elektroniki użytkowej, elementów wyposażenia wnętrz, samochodów czy surowców. Prezydent Trump zapowiedział, że jeśli zajdzie taka potrzeba, to nałoży cła importowe na cały chiński eksport do Ameryki. Zlecił on ówczesnemu przedstawicielowi Stanów Zjednoczonych Ameryki ds. handlu – Robertowi Lighthizerowi przeanalizowanie wdrożenia 10% ceł importowych na towary o wielkości 200 mld dolarów, zamiast proponowanych wcześniej 25% (USTR, 2018b). Działania Waszyngtonu okazały się bezskuteczne, gdyż w odpowiedzi na zapowiadane amerykańskie cła importowe, Chiny były gotowe wprowadzić bariery handlowe na dodatkowe 60 mld dolarów z maksymalną stawką do 10%, choć pierwotnie zakładano stawkę do 25%¹¹. Dnia 24 września 2018 r. Stany Zjednoczone Ameryki zgodnie z obietnicą wobec nieustępliwości komunistycznych elit wprowadziły 10% cła na ponad 5,7 tys. produktów chińskich – stanowiących w 2017 r. 34,9% amerykańskiego importu¹². W odpowiedzi na aktywność Waszyngtonu Pekin podjął działania odwetowe, nakładając bariery

¹⁰ Chińskie i amerykańskie władze zadeklarowały dwufazowe podejście: 68% i 32%. Pierwszą fazę w wysokości 34 mld zaplanowano wprowadzić dnia 6 lipca 2018 r. Natomiast część wspomagającą, dopełniającą – 16 mld dolarów – odłożono do dnia 23 sierpnia 2018 r.

¹¹ Według Biura Spisu Ludności Stanów Zjednoczonych (ang. United States Census Bureau, USCB) proporcje dotyczące wymiany handlowej z Chinami za 2017 r. były następujące: eksport 130 mld dolarów, import 505 mld dolarów (USCB, 2024).

¹² Początkowo stawka wynosząca 10% miała obowiązywać do końca 2018 r., natomiast po upływie tego terminu administracja prezydenta Trumpa zamierzała podwyższyć ją do 25%.

handlowe na 60 mld dolarów. Taryfy celne wprowadzone przez administrację prezydenta Trumpa dotyczyły szczególnie półproduktów i dóbr produkcyjnych, w odróżnieniu od dóbr konsumpcyjnych, które obejmowały nie więcej niż 25% barier importowych nałożonych przez Amerykę. Chińskie władze objęły cłami również dobra kapitałowe, lecz ich udział w wykazie towarów podlegających taryfom przekroczył 90%. Spoglądając natomiast z innej perspektywy, zastosowanie przez Państwo Środka przedziału w stawce celnej (5–10%) pozwoliło nie obciążać nadmiernie kosztami produkcyjnymi własnych przedsiębiorstw strategicznych wykorzystujących amerykańskie komponenty (Bown, Jung, Lu, 2018). Podczas spotkania w Buenos Aires prezydenta Trumpa i przewodniczącego Xi uzgodniono tymczasowe porozumienie, w ramach którego Waszyngton zgodził się, że nie podniesie ceł importowych do 25% na 200 mld dolarów w zamian za wstępne zobowiązanie ChRL do dodatkowego amerykańskiego importu. Brak zadowolających rezultatów z negocjacji przyczynił się do zwiększenia w dniu 10 maja 2019 r. przez Amerykanów stawki celnej na 200 mld dolarów chińskich towarów do 25%, na co Pekin odpowiedział w dniu 1 czerwca, podwyższając cła do 25% na 60% amerykańskich towarów z ówczesnie objętych taryfami produktów o wartości 60 mld dolarów. Równocześnie KPCh dokonało dywersyfikacji importu do Państwa Środka poprzez kuszenie przedsiębiorstw, m.in. japońskich, niemieckich czy kanadyjskich, obniżaniem taryf celnych na kluczowe towary dla chińskiej gospodarki. Należy zauważyć, że wówczas średnia stawka celna na produkty ze Stanów Zjednoczonych Ameryki do Chin wynosiła 21,2% (a w odwrotnym kierunku – 19,3%), podczas gdy dla pozostałych państw była na poziomie 6,6%, co ukazuje znaczącą różnicę (14,6 p.p.) i atut w negocjacjach handlowych (Bown, 2023). Działania podjęte przez Komunistyczną Partię Chin były konsekwencją zapowiedzianego przez Waszyngton wprowadzenia 10% cła obejmującego resztę towarów, tj. 300 mld dolarów amerykańskiego importu z Państwa Środka, które dotyczyłoby produktów konsumpcyjnych, w szczególności odzież i elektronikę. Chińska Republika Ludowa zareagowała na komunikat administracji prezydenta Trumpa, ogłaszając, że w ramach odwetu Chiny wprowadzą cła na towary w wysokości 75 mld dolarów.

Tymczasowe złagodzenie napięć handlowych zostało osiągnięte dzięki wstępnemu porozumieniu pomiędzy Białym Domem a Zhongnanhai ze stycznia 2020 r. Na podstawie umowy gospodarczo-handlowej rząd ChRL zobowiązał się do dodatkowego importu z Ameryki na kwotę 200 mld dolarów w ciągu 2 lat (USTR, 2020, s. 53). Dokument regulował jednocześnie rozstrzygnięcie kwestii spornych pomiędzy Waszyngtonem a Pekinem, rezygnując z procedur arbitrażowych i odwołując się bezpośrednio do rozmów pomiędzy stronami. Chińskie

władze uwzględniały możliwość rozwiązania podpisanego porozumienia ze względu na nadużycie przez Urząd Przedstawiciela Stanów Zjednoczonych ds. Handlu (ang. United States Trade Representative, USTR) swoich uprawnień, co należy interpretować jako zabezpieczenie na wypadek niekorzystnych okoliczności (USTR, 2020, s. 80–81). Realizacja chińskiego zobowiązania względem Ameryki budziła wątpliwości, chociażby w związku ze znaczącą dodatkową kwotą importu. Zakładając, że w takich okolicznościach Państwo Środka byłoby zmuszone do redukcji wymiany handlowej z innymi państwami na rzecz amerykańskiego kontrahenta, w gorszej sytuacji znalazłaby się część istotnych graczy na arenie międzynarodowej – długoletnich sojuszników Amerykanów (np. Australia, Brazylia czy Unia Europejska).

Chińskie przedsiębiorstwa państwowe (SOE) importują szczególnie surowce energetyczne, całą resztę zaś sektor prywatny, który niekoniecznie chciałby sprowadzać droższe towary z Ameryki. Natomiast sztuczne narzucanie przez Pekin przymusowych zakupów SOE negatywnie wpłynęłoby na globalny system handlowy, który został już zdestabilizowany przez epidemię SARS-CoV-2. W wyniku wybuchu pandemii okazało się, jak paradoksalne było wprowadzenie ceł przez administrację prezydenta Trumpa na produkty i sprzęt medyczny, które służba zdrowia musiała sprowadzać spoza ChRL ze względu na koszty usług medycznych, jakie ponosiliby świadczeniobiorcy. Wzmoczone zapotrzebowanie na wyroby przemysłu farmaceutycznego na świecie ograniczyło eksport produktów medycznych w globalnych łańcuchach dostaw, doprowadzając do wystąpienia niedoborów w służbie zdrowia (Bown, 2020).

Pierwsza faza porozumienia nie przyniosła oczekiwanych rezultatów dla Waszyngtonu, gdyż Chiny w ciągu dwóch lat, trwając w polityce „zero COVID”, dokonały importu z Ameryki o wartości 288,8 mld dolarów, które stanowiły zaledwie 58% docelowej kwoty (Bown, 2022). Umowa zawarta przez Donalda Trumpa a Liu He (obecnie emerytowanego wicepremiera ChRL) na początku 2020 r. nie pomogła zbytnio Stanom Zjednoczonym Ameryki, lecz, co warto podkreślić, deeskalacja konfliktu handlowego zmniejszyła niepewność w globalnej gospodarce. Porozumienie pierwszej fazy oprócz zwiększenia importu do Państwa Środka obejmowało kwestie transferu technologii oraz praw własności intelektualnej, które dotychczas budzą wątpliwości. Według raportu USTR z 2024 r. wdrażanie i egzekwowanie przepisów dotyczących ochrony własności intelektualnej zagranicznych przedsiębiorstw następuje opieszale. Analiza podkreśla, że chińscy urzędnicy piastujący stanowiska w sądownictwie faworyzują chińskie podmioty na rynku wewnętrznym, a skuteczność systemów ochrony amerykańskiej technologii jest wciąż niewystarczająca (USTR, 2024c, s. 44). Podobną perspektywę powielają inne amerykańskie dokumenty Biura Przedstawiciela Stanów

Zjednoczonych ds. Handlu. W raporcie podsumowującym czteroletnią aktywność sekcji 301 wymierzoną w KPCh opisano działania chińskie jako powierzchowne, które nie naruszają w zasadniczy sposób dotychczasowego systemu transferu technologii z amerykańskich przedsiębiorstw będących filarami sektorów powiązanych z zaawansowanymi systemami w Stanach Zjednoczonych Ameryki (USTR, 2024a, s. 15–16). Dodatkowo w opracowaniu podkreślono, że amerykańskie działania przyczyniły się do likwidacji lub przeniesienia części amerykańskich interesów do innych państw azjatyckich (USTR, 2024a, s. 60–63). Aby zachować obiektywizm, należy zauważyć, że na aktualną sytuację na chińskim rynku w przewarżającej większości oddziaływały czynniki wewnętrzne. Związane były m.in. z polityką rządu dotyczącą pandemii COVID-19 (małe i średnie przedsiębiorstwa), trendem demograficznym czy strukturą bezrobocia na rynku pracy, szczególnie wśród osób młodych – pokolenia wykształconego, które szuka pracy z wynagrodzeniem adekwatnym do posiadanych kompetencji. Dopełnieniem sytuacji są czynniki zewnętrzne, zwłaszcza prowadzona przez rządy polityka inwestycyjna względem zagranicznych podmiotów, które kuszą atrakcyjnością ofert, np. Indie, Wietnam, Indonezja, Malesja, Tajlandia. Czy wspomniana tendencja obejmuje również największe korporacje, zwłaszcza technologiczne? Tak, lecz priorytetem KPCh są zaawansowane technologie i sektory o wysokiej wartości dodanej, co zwiększa zaangażowanie gremium partyjnego oraz lokalnych władz w rozwój i wsparcie *high-tech*. Narracja komunistycznych elit uwidacznia się chociażby podczas przeprowadzanych spotkań z przedstawicielami amerykańskich korporacji, m.in. z Muskiem czy Gatesem, które przebiegają w przyjaznej atmosferze, w odróżnieniu od wizyt amerykańskiej dyplomacji w Pekinie.

3. Konsekwencje wojny handlowej – saldo handlowe i bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ)

Newralgiczne kwestie, które zaważyły na współczesnych amerykańsko-chińskich relacjach, zaczęto dostrzegać *de facto* w 2013 r. w wyniku ogłoszenia przez Xi Jinpinga w Kazachstanie Inicjatywy Pasa i Szlaku (ang. Belt and Road Initiative, BRI)¹³ oraz wdrożenia koncepcji Made in China 2025¹⁴. Poruszając się

¹³ Globalny projekt rozwoju infrastruktury opracowany przez ChRL promujący rozwój gospodarczy, umacnianie współpracy polityczno-ekonomicznej, którego strategia zakłada połączenie Państwa Środka szlakami transportowymi z państwami azjatyckimi, Afryką, Bliskim Wschodem i szczególnie z Europą (Szkudlarek, 2020, s. 222).

¹⁴ Strategia KPCh zakłada modernizację sektora przemysłowego w Chinach poprzez zwiększone wykorzystanie zaawansowanych technologii w przedsiębiorstwach. Koncepcja dąży nie tylko do podniesienia wydajności i optymalizacji kosztów, w tym pracochłonności, lecz również

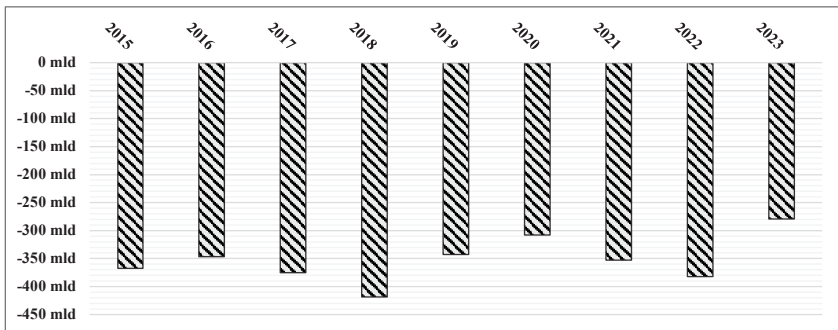
chronologicznie, kolejnym powodem są chińskie bezpośrednie inwestycje zagraniczne, które w 2016 r. ukazały odmienną tendencję. Wówczas po raz pierwszy chińskie BIZ netto odnotowały dodatnie saldo w wysokości 41,67 mld dolarów (World Bank, b.d. b). Choć zjawisko wystąpiło krótkotrwale, to zarysowało wstępną fazę globalnej ekspansji, dodając kolejne narzędzie do chińskiej strategii zapędów mocarstwowych. Dodatkowo w latach 2015–2019 Stany Zjednoczone Ameryki utrzymywały ujemną wartość BIZ netto (pomijając nieznaczną wartość dodatnią w 2017 r.), co w większym stopniu skłoniło Waszyngton do refleksji, której rezultatem było ograniczenie poprzez politykę protekcjonistyczną chińskiego eksportu do Ameryki. Działania administracji prezydenta Trumpa bardzo szybko ujawniły brak racjonalności zastosowanych taryf celnych na produkty chińskie, które uderzyły szczególnie w amerykańskie firmy i Amerykanów. Nieprecyzyjna, chaotyczna próba ograniczenia chińskich wpływów doprowadziła do marginalnej poprawy bilansu handlowego oraz niemalże całkowitego zatrzymania napływu nowych chińskich inwestycji do Stanów Zjednoczonych Ameryki. Zdecydowanie bardziej racjonalną decyzję wdrożyła administracja prezydenta Bidena, której założeniem była strategia: osłabienie Chińczyków, jednocześnie chroniąc Amerykanów. Podjęto wówczas decyzję o skoncentrowaniu się na półprzewodnikach, obecnie stanowiących problematyczny aspekt dla Komunistycznej Partii Chin, szczególnie tych najmniejszych mikrochipów. Warto zaznaczyć, że trudność ta jest najprawdopodobniej przejściową barierą, którą Chińczycy w horyzoncie czasowym dekady, dwóch lub trzech najprawdopodobniej przezwyciężą.

Bolączką ekonomiczną Stanów Zjednoczonych Ameryki było stale rosnące ujemne saldo wymiany handlowej z Chińską Republiką Ludową, które w 2018 r. wynosiło prawie 420 mld dolarów, zwiększając wartość blisko dwukrotnie od 2009 r. Znaczące rozbieżności zaczęły kształtować się już od 2001 r., gdy Państwo Środka dołączyło do Światowej Organizacji Handlu. Przystąpienie ChRL do WTO nie tylko otworzyło kraj na nowe rynki, ale również pogłębiło współpracę z ówczesnymi partnerami handlowymi, w tym ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki. W rezultacie aktywność handlowa chińskich przedsiębiorców wzrosła, doprowadzając do gwałtownego zwiększenia eksportu do Ameryki. W latach 2016–2018 zauważalna była tendencja wzrostowa spowodowana rosnącym popytem ze strony Amerykanów na chińskie towary (wykres 1). Rzeczywisty obraz konfliktu w latach 2019–2020 został zakłócony przez pandemię COVID-19, która

do doskonalenia jakości towarów chińskich, które dotychczas w dyskursie państw Zachodu postrzegane były jako produkty niskiej jakości. Pozwala jednocześnie chińskim podmiotom na częściowe uniezależnienie się od zagranicznej technologii, podnosząc konkurencyjność chińskich rodzimych produktów na arenie międzynarodowej.

zdestabilizowała funkcjonowanie globalnych łańcuchów dostaw. W powyższym okresie saldo nadal było ujemne, lecz spadło do 300 mld dolarów w 2020 r. Gwałtowny pik w dół widoczny na wykresie 1 był wywołany zmniejszonym popytem na globalnym rynku oraz czasowym ograniczeniem produkcji z powodu działań rządów w celu ochrony życia ludzkiego. Odbudowa zdolności produkcyjnej oraz dostosowanie się do potrzeb globalnego rynku pozwoliły na gwałtowny wzrost wymiany handlowej z Państwem Środka. Eksport chiński do Stanów Zjednoczonych Ameryki wzrósł w 2021 r. o prawie 15% w stosunku do roku poprzedniego. Ważnym elementem wymiany handlowej był sprzęt medyczny oraz medykamenty związane z wirusem SARS-CoV-2. Napięcia handlowe pomiędzy Waszyngtonem a Pekinem wróciły w 2022 r., lecz wartość ujemnego salda była zbliżona do 2017 r., czyli do momentu wprowadzenia regulacji celnych. W 2023 r. wysokość bilansu handlowego spadła o 27% względem roku poprzedniego, co wskazuje na stopniowe zmniejszenie eksportu z Chin, zaś dane z I kwartału 2024 r. kształtują się analogicznie do tych z 2023 r., wykazując prawdopodobieństwo, że panująca sytuacja nie ulegnie znacznej zmianie podczas kampanii wyborczej.

Wykres 1. Wielkość deficytu handlowego pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Chińską Republiką Ludową w latach 2015–2023 (w mld dolarów)

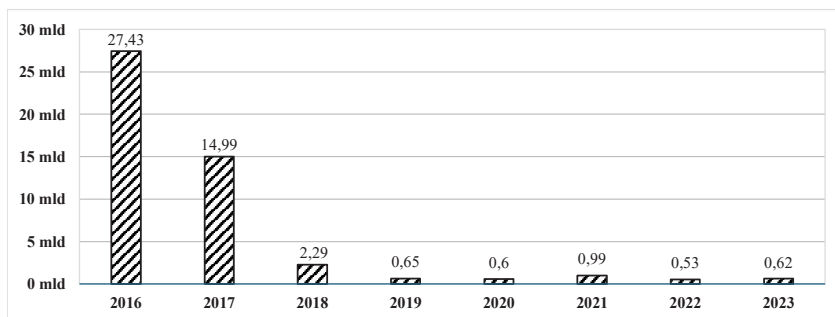

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: USCB, 2024.

Konflikt amerykańsko-chiński wywarł natomiast wpływ na chińskie inwestycje transferowane do Stanów Zjednoczonych Ameryki, zwłaszcza na te uznane przez Kongres Stanów Zjednoczonych za potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego. Waszyngton, wprowadzając cztery ustawy monitorujące

inwestycje zagraniczne (FIRRMA¹⁵ i ECRA¹⁶ – Trump, CHIPS and Science Act¹⁷ i IRA¹⁸ – Biden), ograniczył dostęp chińskiego kapitału do strategicznych sektorów amerykańskich oraz transferu danych w celu ochrony infrastruktury krytycznej. Powyższe regulacje zmniejszyły w latach 2016–2023 wielkość nowych chińskich inwestycji na amerykańskim terytorium o blisko 27 mld dolarów (tj. 97,74%), marginalizując ich udział w strukturze gospodarczej (wykres 2). Komunistyczna Partia Chin odpowiedziała na reakcję Waszyngtonu, ograniczając dostęp do pierwiastków ziem rzadkich pozyskiwanych z kosmosu, bez których działalność tajwańskiego przedsiębiorstwa TSMC oraz dalszy postęp technologiczny będą utrudnione (Kubicki, 2024, s. 81).

Wykres 2. Nowe chińskie bezpośrednie inwestycje lokowane w Stanach Zjednoczonych Ameryki w latach 2016–2023 (w mld dolarów)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: Bureau of Economic Analysis (BEA), 2024; World Bank, b.d. a.

¹⁵ Ustawa o modernizacji przeglądu ryzyka inwestycji zagranicznych z 2018 r. (Foreign Investment Risk Review Modernization Act [FIRRMA], 2018) rozszerzyła kompetencje Komitetu ds. inwestycji zagranicznych Stanów Zjednoczonych (ang. Committee on Foreign Investment in the United States, CFIUS), umożliwiając dokładną weryfikację przedsiębiorstwa zagranicznego nabywającego amerykańską firmę pod względem bezpieczeństwa narodowego.

¹⁶ Ustawa o reformie kontroli eksportu z 2018 r. (Export Control Reform Act [ECRA], 2018) reguluje i monitoruje eksport wrażliwych towarów, tzn. zaawansowanych technologicznie, przez podmioty zagraniczne.

¹⁷ Ustawa z 2022 r. wspierająca subsydiami rządowymi amerykańskie przedsiębiorstwa (CHIPS Act, 2022), które zdecydują się na krajową produkcję półprzewodników, aby zwiększyć zdolności produkcyjne i podnieść konkurencyjność amerykańskiej gospodarki. Dodatkowo reguluje (ogranicza) inwestycje amerykańskich przedsiębiorstw korzystających z pomocy państwa w zagranicznych sektorach mikroprocesorów (dotyczy krajów uznanych za zagrożenie).

¹⁸ Ustawa o redukcji inflacji (Inflation Reduction Act, IRA) z 2022 r. (Act to Provide for Reconciliation Pursuant to Title II of S. Con. Res. 14, 2022) uderza w chińskie przedsiębiorstwa eksportujące komponenty solarne do Ameryki, zapewniając wsparcie rządowe dla inwestycji w odnawialne źródła energii, subsydiując przede wszystkim amerykańskie przedsiębiorstwa produkujące technologię związaną z „zieloną energią” na terytorium Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Zakończenie

Przeprowadzona w artykule analiza przedstawia globalną rywalizację prowadzoną pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Chińską Republiką Ludową, która obejmuje zmagania handlowe mocarstw z częściowym uwzględnieniem aspektów konfliktu technologicznego. Wysoko rozwinięte gospodarki, przez dekady korzystając z zewnętrznych usługobiorców (outsourcingu), wzbogacały się, optymalizując koszty wytworzenia towarów. W rezultacie rozwijające się państwa azjatyckie zostały zaangażowane do globalnego łańcucha procesów produkcyjnych. Lukratywne korzyści finansowe wynikające z dochodowych przedsięwzięć satysfakcjonowały obie strony. Jednak z biegiem czasu Zachód stopniowo zaczął tracić wpływy nad gospodarkami azjatyckimi (szczególnie o odmiennym systemie politycznym). Wdrażanie nowych amerykańskich technologii w przedsiębiorstwach na terytorium Chin przyczyniło się do rozwoju zaawansowanych technologii w Państwie Środka. Chińczycy ulepszyli rozwiązania technologiczne na amerykańskich prawach własności¹⁹, a następnie realizowali produkcję przy znacznie niższych nakładach finansowych. Doskonałym przykładem są panele słoneczne, które opatentowali Amerykanie z Europejczykami, natomiast obecnie chińska produkcja przekracza 90% światowych komponentów fotowoltaicznych. Warto nadmienić, że chiński przemysł jest subsydiowany przez władze lokalne oraz centralne, dochodzi również do kradzieży patentów technologicznych oraz wrażliwych danych strategicznych przedsiębiorstw zagranicznych (USTR, 2024a, s. 3; 2024b, s. 34–35). Należy jednak uwzględnić w indywidualnej analizie, które procesy przyczyniły się do technologicznego zaawansowania Chińskiej Republiki Ludowej.

Pierwszą znaczącą reakcją Amerykanów przełamującą powyższe mechanizmy w Państwie Środka było rozpoczęcie w 2018 r. przez administrację prezydenta Trumpa rywalizacji handlowej, która od początku bez udziału państw sojusznicych uderzała nie tylko w Chiny, lecz również w społeczeństwo amerykańskie. Podczas prezydentury Trumpa i Bidena udało się ograniczyć poziom chińskich inwestycji w Ameryce, nie wpływając w większym stopniu na rezultat wymiany handlowej, która dodatkowo została zakłócona przez pandemię COVID-19. Amerykanie w celu zwiększenia bezpieczeństwa, szczególnie informacyjnego, podjęli decyzje o wprowadzeniu szeregu ustaw ograniczających ingerencję

¹⁹ Realizacja tego przedsięwzięcia jest możliwa ze względu na wysyłanie od 1978 r. studentów oraz naukowców chińskich na kształcenie w zagranicznych placówkach edukacyjnych, z których w późniejszym okresie ukształtowały się elity intelektualne ekspertów w swoich dziedzinach (Góralczyk, Jacoby, Sajewicz, 2024, s. 186–187).

chińskich inwestycji w nowoczesne technologie na terytorium Stanów Zjednoczonych Ameryki, jednocześnie skłaniając KPCh do rozpoczęcia procesu powolnych zmian w regulacjach dotyczących ochrony własności intelektualnej oraz cyberbezpieczeństwa w Państwie Środka. Podnoszona w artykule złożoność relacji na linii Waszyngton–Pekin wskazuje, że rywalizacja jest nieunikniona (można jedynie przesunąć jej ramy czasowe), lecz współzależność Ameryki i Chin wymaga ich zaangażowania na gruncie prowadzonych negocjacji w celu deeskalacji obecnych napięć.

Bibliografia

Akty prawne

Trade Act of 1974, U.S. Public Law 93–618, as amended. Pobrano z <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-10384/pdf/COMPS-10384.pdf> (7.08.2024).

Taiwan Relations Act of 1979, U.S. Public Law 98–8. Pobrano z <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-93/pdf/STATUTE-93-Pg14.pdf> (23.08.2024).

Export Control Reform Act of 2018, H. R. 5040. Pobrano z <https://www.govinfo.gov/content/pkg/BILLS-115hr5040ih/pdf/BILLS-115hr5040ih.pdf> (23.08.2024).

Foreign Investment Risk Review Modernization Act of 2018, H. Rept. 115–784. Pobrano z <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CRPT-115hrpt784/pdf/CRPT-115hrpt784-pt1.pdf> (23.08.2024).

CHIPS Act of 2022, U.S. Public Law 117–167. Pobrano z <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-117publ167/pdf/PLAW-117publ167.pdf> (23.08.2024).

Act to Provide for Reconciliation Pursuant to Title II of S. Con. Res. 14 (August 16, 2022), U.S. Public Law 117–169. Pobrano z <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-117publ169/pdf/PLAW-117publ169.pdf> (24.08.2024).

Literatura

Fairbank, J. K. (2003). *Historia Chin: nowe spojrzenie*. Warszawa–Gdańsk: Marabut, Bellona.

Góralczyk, B., Jacoby, M., Sajewicz, T. (2024). *Nowa gra w chińczyka*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Dialog.

Kubicki, D. (2024). Chińskie Tajpej w strategicznej grze mocarstw światowych. Rozwój i eskalacja napięć w relacjach chińsko-tajwańskich. *Przegląd Prawno-Ekonomiczny*, 1, 61–94. doi:10.31743/ppe.16813.

Lampton, D. M. (2018). China and America: The New Geopolitical Equation. *Great Decision*, 35–46.

- Paszak, P. (2021). *Wojna handlowa Chiny–USA: geneza, przebieg i skutki*. Warszawa: Fundacja Warsaw Institute.
- The Shanghai Communique, 1972. (1972). *Current History*, 63(373), 131–133.
- Stolarczyk, P. (2022). Wojna handlowa Stany Zjednoczone–Chiny i jej skutki ekonomiczne. W: J. M. Fiszer, A. Chojan (red.), *Stany Zjednoczone słabnącym hegemonem? Przejawy, przyczyny i skutki dla świata w XXI wieku* (s. 151–164). Warszawa: Dom Wydawniczy Elipsa.
- Szkudlarek, H. (2020). Pozycja gospodarcza Chin na arenie międzynarodowej na przełomie XX i XXI wieku. W: M. Kaleta, M. Laska, D. Żuchowska (red.), *Polityka gospodarcza w niestabilnym otoczeniu – dylematy i wyzwania* (s. 207–225). Toruń: Wydawnictwo WSKSiM.

Netografia

- American Institute in Taiwan. (2022a). *U.S.–PRC Joint Communique (1979)*. Pobrano z <https://www.ait.org.tw/u-s-prc-joint-communique-1979/> (24.08.2024).
- American Institute in Taiwan. (2022b). *U.S.–PRC Joint Communique (1982)*. Pobrano z <https://www.ait.org.tw/u-s-prc-joint-communique-1982/> (24.08.2024).
- Bown, C. P. (2018). *More Than Soybeans: Trump's Section 301 Tariffs and China's Response*. Pobrano z <https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/more-soybeans-trumps-section-301-tariffs-and-chinas> (8.04.2024).
- Bown, C. P. (2020). *Trump's Trade Policy Is Hampering the US Fight Against COVID-19*. Pobrano z <https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/trumps-trade-policy-hampering-us-fight-against-covid-19> (8.08.2024).
- Bown, C. P. (2022). *US-China Phase One Tracker: China's Purchases of US Goods*. Pobrano z <https://www.piie.com/research/piie-charts/us-china-phase-one-tracker-chinas-purchases-us-goods> (16.04.2024).
- Bown, C. P. (2023). *US–China Trade War Tariffs: An Up-to-Date Chart*. Pobrano z <https://www.piie.com/research/piie-charts/2019/us-china-trade-war-tariffs-date-chart> (8.08.2024).
- Bown, C. P., Jung, E., Lu, Z. (2018). *Trump and China Formalize Tariffs on \$260 Billion of Imports and Look Ahead to Next Phase*. Pobrano z <https://www.piie.com/blogs/trade-and-investment-policy-watch/trump-and-china-formalize-tariffs-260-billion-imports-and> (11.04.2024).
- Bureau of Economic Analysis. (2024). *Direct Investment & Multinational Enterprises (MNEs)*. Pobrano z <https://www.bea.gov/itable/direct-investment-multinational-enterprises> (21.08.2024).
- Congressional Research Service. (2024). *Section 301 of the Trade Act of 1974*. Pobrano z <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11346> (7.08.2024).

- Kharpal, A. (2023). *China's Biggest Chipmaker SMIC Posts Record 2022 Revenue but Warns of a Tough Year Ahead*. Pobrano z <https://www.cnn.com/2023/02/10/chinas-biggest-chipmaker-smic-posts-record-2022-revenue.html#:~:text=SMIC%20said%20Thursday%20that%202022,above%2030%25%20for%20the%20company> (8.02.2024).
- Ma, A. (2017). *China Has Welcomed Trump with the Most Spectacular Display of Diplomacy in the Country's History*. Pobrano z <https://www.businessinsider.com/trump-in-china-xi-jinping-spectacular-display-of-diplomacy-2017-11?IR=T> (7.02.2024).
- Mitchell, T., Donnan, S. (2017). *Trade War Averted as China and US Agree 100-Day Plan*. Pobrano z <https://www.ft.com/content/fb64b6f6-1cd8-11e7-a454-ab04428977f9> (7.02.2024).
- The New York Times. (2017). *2016 Presidential Election Results*. Pobrano z <https://www.nytimes.com/elections/2016/results/president> (7.08.2024).
- United States Census Bureau. (2024). *Trade in Goods with China*. Pobrano z <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html> (8.05.2024).
- United States Trade Representative. (2018a). *Findings of the Investigation into China's Acts, Policies, and Practices Related to Technology Transfer, Intellectual Property, and Innovation under Section 301 of the Trade Act of 1974*. Washington, D.C.: Office of the United States Trade Representative. Executive Office of the President. Pobrano z <https://ustr.gov/sites/default/files/Section%20301%20FINAL.PDF> (21.08.2024).
- United States Trade Representative. (2018b). *Statement by U.S. Trade Representative Robert Lighthizer on Section 301 Action*. Pobrano z <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/august/statement-us-trade-representative> (8.04.2024).
- United States Trade Representative. (2020). *Economic and Trade Agreement Between the Government of the United States of America and the Government of the People's Republic of China*. Washington, D.C.: Office of the United States Trade Representative. Executive Office of the President. Pobrano z https://ustr.gov/sites/default/files/files/agreements/phase%20one%20agreement/Economic_And_Trade_Agreement_Between_The_United_States_And_China_Text.pdf (21.08.2024).
- United States Trade Representative. (2024a). *Four-Year Review of Actions Taken in the Section 301 Investigation: China's Acts, Policies, and Practices Related to Technology Transfer, Intellectual Property, and Innovation*. Washington: Office of the United States Trade Representative. Executive Office of the President. Pobrano z <https://ustr.gov/sites/default/files/USTR%20Report%20Four%20Year%20Review%20of%20China%20Tech%20Transfer%20Section%20301.pdf> (21.08.2024).

- United States Trade Representative. (2024b). *2023 Report to Congress on China's WTO Compliance*. Washington: Office of the United States Trade Representative. Executive Office of the President. Pobrano z [https://ustr.gov/sites/default/files/USTR%20Report%20on%20China%27s%20WTO%20Compliance%20\(Final\).pdf](https://ustr.gov/sites/default/files/USTR%20Report%20on%20China%27s%20WTO%20Compliance%20(Final).pdf) (21.08.2024).
- United States Trade Representative. (2024c). *2024 Special 301 Report*. Washington, D.C.: Office of the United States Trade Representative. Executive Office of the President. Pobrano z <https://ustr.gov/sites/default/files/2024%20Special%20301%20Report.pdf> (21.08.2024).
- White House. (2018). *Statement from the President Regarding Trade with China*. Pobrano z <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/statement-president-regarding-trade-china-2/> (8.04.2024).
- World Bank. (b.d. a). *Foreign Direct Investment, Net Outflows – China*. Pobrano z https://data.worldbank.org/indicator/BM.KLT.DINV.CD.WD?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR0kpmTHlbRkgawWNj-Qz3FNhGzHS0xB5nD-W2ZrVF44f61ahdFs7VEYrIVk_aem_TwMe0XW1q7fBzp2oA0MWlg&locations=CN (19.06.2024).
- World Bank. (b.d. b). *Foreign Direct Investment – United States*. Pobrano z <https://data.worldbank.org/indicator/BN.KLT.DINV.CD?locations=US> (17.06.2024).

Streszczenie

Celem powstania niniejszego opracowania jest przybliżenie złożonego charakteru konfliktu handlowego pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki a Chińską Republiką Ludową, który stanowi jedno z najbardziej znaczących starć gospodarczych ostatniej dekady. Protekcjonistyczne działania mocarstw wywołały perturbacje nie tylko w gospodarkach narodowych, lecz doprowadziły do destabilizacji gospodarki globalnej ze względu na uczestnictwo w procesie fragmentacji produkcji. Amerykańskie zamierzenia dotyczyły szczególnie zmniejszenia ujemnego salda handlowego oraz ograniczenia nieuczciwych, według Waszyngtonu, praktyk chińskich, które prowadzą do kradzieży własności intelektualnej oraz transferu technologii. W odpowiedzi zaś Chińczycy, skupiając się na wzroście w sektorach technologicznych i przemysłowych, zareagowali działaniami odwetowymi, wprowadzając taryfy celne na amerykańskie towary. Wraz z prezydenturą Joe Bidena konfrontacja handlowa przerodziła się w technologiczną rywalizację, w której istotnymi kwestiami są zdolności negocjacyjne oraz współpraca przedstawicieli obydwu państw.

SŁOWA KLUCZOWE: Stany Zjednoczone Ameryki, Chińska Republika Ludowa, konflikt handlowy, rywalizacja technologiczna

Summary

The purpose of this study is to provide an insight into the complex nature of the trade conflict between the United States of America and the People's Republic of China, which represents one of the most significant economic clashes of the last decade. The protectionist actions of the superpowers have caused perturbations not only in national economies but have led to the destabilisation of the global economy due to their participation in the fragmentation of production. American intentions have specifically included reducing the negative trade balance and, according to Washington, curbing unfair Chinese practices that lead to intellectual property theft and technology transfer. In turn, the Chinese focusing on growth in the technology and industrial sectors, have responded with retaliatory measures, introducing tariffs on American goods. With the presidency of Joe Biden, the trade confrontation has turned into a technological rivalry in which negotiating capacity and cooperation between representatives of both countries are important issues.

KEYWORDS: United States of America, People's Republic of China, trade conflict, technological rivalry

Nota o autorze

Damian Kubicki – mgr, absolwent Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Wydział Nauk Społecznych, kierunek ekonomia; główne obszary działalności naukowej: zagadnienia związane z polityką w regionie Azji Wschodniej oraz Ameryki Północnej, analiza techniczna ze szczególnym uwzględnieniem ciągu Fibonacciego i teorii fal Elliota oraz ekonometria stosowana; e-mail: kubickidamian04@gmail.com; ORCID: 0009-0001-7566-8115.

